

УДК 636.082.36:575.1

**ЖИВА МАСА І КОЕФІЦІЄНТ ВОВНОСТІ БАРАНІВ-ПЛІДНИКІВ
АСКАНІЙСЬКОЇ ТОНКОРУННОЇ ПОРОДИ ТРАДИЦІЙНОЇ
СЕЛЕКЦІЇ, ТАВРІЙСЬКОГО ВНУТРІПОРОДНОГО ТИПУ
І ПОРОДИ АВСТРАЛІЙСЬКИЙ МЕРИНОС**

М.В.ШТОМПЕЛЬ – д. с.-г. н., професор
Н.В.БОГДАНОВА – ст. науковий співробітник,
Національний аграрний університет, м.Київ

Асканійські тонкорунні вівці мають найвищу живу масу серед мериносів світу (1,3,5). Барани-плідники при закінченні росту часто досягають живу масу перед стрижкою на рівні 120-130 кг. Рекорд 183 кг одержано від барана №77, що належав заводському стаду “Асканія-Нова”. На другому місці стоїть показник 173 кг, який одержано від барана №3274 племзаводу “Червоний чабан” Херсонської області. Десятки баранів мають живу масу понад 160 кг. Але великі за живою масою тварини не мають високих настригів чистої вовни. Утримання таких овець економічно не вигідно. Для мериносів оптимізація показників живої маси повинна здійснюватись на основі можливостей поєднання крупної величини тварин з високими настригами чистої вовни і добрими показниками відтворення овець. Поліпшення вовнової продуктивності досягається селекційним шляхом як при чистопородному розведенні тонкорунних овець, так і при схрещуванні. В останні десятиріччя в багатьох країнах світу для такого схрещування використовують австралійських мериносів (4,6,7). В Україні їх теж використали для поліпшення асканійських тонкорунних овець.

Створено таврійський внутріпородний тип овець – найкращі мериноси України. Провідним репродуктором і селекційним центром цього типу овець визнано племзавод “Червоний чабан” (2,8). В це господарство з 1980 по 1990 рік надійшло 29 баранів породи австралійський меринос. За різних причин 3 голови було вибракувано до початку господарського використання тварин. Таврійський внутрішньопородний тип асканійських тонкорунних овець апробовано в 1993 році. Значно поліпшено настриг і вихід чистого волокна, довжину штапелю, якісні властивості вовни (білий і світлий жиропіт, добра звивистість). Ради цього, власне, і використовують австралійських мериносів в багатьох програмах поліпшення тонкорунних овець. Єдиною перешкодою в цьому відношенні визнано недостатню величину тварин. На це стали звертати увагу як в самій Австралії, так і в інших країнах, де використовуюва-

ли австралійських мериносів. Створення таврійського внутріпородного типу асканійських тонкорунних овець має принципове значення для вирішення проблеми поєднання високих показників вовнової і м'ясної продуктивності у мериносів. Особливо це стосується баранів-плідників, оскільки в умовах сучасних можливостей техніки відтворення тварин вони мають вирішальне значення в системі спадкового поліпшення популяцій овець.

Дослідження проведено на дворічних баранах-плідниках племзаводу "Червоний чабан" різного походження: асканійської тонкорунної породи традиційної селекції, таврійського внутріпородного типу і породи австралійський меринос. Взято тих баранів-плідників, які використовувались у паруванні і вносили свої спадкові задатки у формування генофонду популяції. По асканійській тонкорунній породі взято дві групи баранів: перша – тварини, що використовувались до початку схрещування з австралійськими мериносами (1976-1980рр.), друга – чистопородні асканійські барани, що використовувались в початковий період створення таврійського типу овець (1981-1985 рр.). По австралійських мериносах враховано все поголів'я баранів. Таврійський внутріпородний тип асканійських тонкорунних овець представлено баранами-плідниками, що використовувались для штучного осіменіння вівцематок як бажані представники нового типу тварин (1981-1996 рр.). Австралійські мериноси оцінені з врахуванням походження за племінними стадами. Барани плідники таврійського внутріпородного типу – з врахуванням кровності тварин за австралійським мериносом. Результати дослідження живої маси і коефіцієнта вовновості дворічних баранів різного походження наведені в таблицях 1 і 2.

Найвищі середні показники живої маси (116,1 кг) мали барани-плідники асканійської тонкорунної породи традиційної селекції (табл.1). Слід відмітити, що тварини другої групи мають дещо меншу живу масу (114,7 кг), що пов'язано з особливостями господарських умов і загальним напрямком племінної роботи – крупним тваринам надавали перевагу тільки при відповідних настригах чистого волокна і високих якісних властивостях вовни. Найменшу живу масу (в середньому 105,8 кг) мали барани породи австралійський меринос. За цією ознакою спостерігається значна відмінність тварин в залежності від надходження їх з різних стад Австралії. Особливо високі середні показники живої маси (114,9 кг) мали барани плідники з стада "Анама". Відносно дрібні тварини (97,2 кг) надійшли з стада "Хеддон Піг". В цілому барани-плідники породи австралійський меринос поступалися за живою масою ас-

канійським тонкорунним традиційного типу на 11,3 кг, або 8,9%. Інтенсивне використання австралійських мериносів в селекційному процесі дещо позначилося на живій масі асканійських тонкорунних овець.

Таблиця 1 – Жива маса дворічних тонкорунних баранів різного породного і селекційного походження

Градації породного і селекційного походження тварин	Кількість тварин, гол.	Параметри живої маси , кг				
		M± m	b	C	Min	Max
Асканійська тонкорунна порода традиційного типу						
Перша група	206	116,7±0,57	8,22	7,1	100	137
Друга група	87	114,7±1,30	12,1	10,6	90	140
В середньому	293	116,4±0,66	11,3	9,7	90	140
Порода австралійський меринос						
Стадо "Анамо"	10	114,9±3,89	12,3	10,7	102	137
Те ж "Кунонг"	5	104,4±6,61	14,8	14,2	95	126
"Хеддон Ріг"	4	97,2±5,75	11,5	11,8	94	115
Інші стада	7	98,7±3,46	9,18	9,3	90	109
В середньому	26	105,8±2,73	13,9	13,1	90	137
Таврійський тип асканійських мериносів						
АМ до 25%	44	113,8±1,70	11,3	9,9	86	124
Те ж 26-50%	159	114,7±0,82	10,3	9	89	130
" 51-75%	198	112,9±0,88	12,4	11	70	150
" 76% і більше	33	112,3±2,33	13,4	11,9	77	131
В середньому	434	113,6±0,56	11,6	10,2	70	150

За середніми показниками живої маси (113,6 кг) барани плідники таврійського внутрішньопородного типу суттєво переважають австралійських мериносів – на 7,8 кг або 7,4%. Це перевищення досягнуто як за рахунок схрещування $0,5/116,1 + 105,8/ - 105,8 = 5,2$ кг (66,7%), так і за рахунок селекції $113,6 - 0,5/116,1 + 105,8/ = 2,5$ кг (33,3%). Тварини нового типу дещо поступаються вівцям асканійської тонкорунної породи традиційної селекції – на 2,5 кг, або 2,2%. Хоч при порівнянні з чистопородними асканійськими баранами другої групи, що за часом більше співпадають з періодом використання австралійських мериносів, ця різниця ще менша – 1,1 кг, або 1%. Але в цілому тенденція до зниження живої маси баранів-плідників асканійської тонкорунної породи при використанні

австралійських мериносів досить чітка. Це підтверджує також величина рангової кореляції ($-0,800 \pm 0,424$) між середньою живою масою баранів таврійського типу та їх кровністю за австралійським мериносом. Потенціальні можливості зростання величини нового типу овець досить високі. Про це свідчать максимальні показники живої маси баранів-плідників у дворічному віці (130-150 кг). Не виключено, що селекційним шляхом можна було б подолати різницю за живою масою баранів асканійської тонкорунної породи і австралійського мериносу, але при створенні таврійського типу овець крупним тваринам не віддавати перевагу, якщо вони не мали високих показників вовнової продуктивності.

Таблиця 2 – Коефіцієнт вовновості дворічних тонкорунних баранів різного породного і селекційного походження

Градації породного і селекційного походження тварин	Кількість тварин, гол.	Параметри коефіцієнта вовновості, г				
		M+ m	b	C	Min	Max
Асканійська тонкорунна порода традиційного типу						
Перша група	206	61,0+0,75	10,7	17,6	44	93
Друга група	87	64,2+1,51	14	21,8	38	130
В середньому	293	61,9+0,77	13,1	21,1	38	130
Порода австралійський меринос						
Стадо "Анамо"	10	77,8+4,49	14,2	18,2	52	105
Те ж "Кунонг"	5	88,1+8,79	19,7	22,4	48	114
" "Хеддон Ріг"	4	99,6+8,86	17,7	17,8	66	135
Інші стада	7	85,3+6,30	16,7	19,6	53	118
В середньому	26	84,5+3,39	17,3	20,5	48	135
Таврійський тип асканійських мериносів						
АМ до 25%	44	76,3+1,57	10,4	13,6	54	96
Те ж 26-50%	159	75,4+1,08	13,6	18	44	114
" 51-75%	198	74,1+1,00	14,1	19	52	119
" 76% і більше	33	77,0+2,77	15,9	20,7	46	133
В середньому	434	75,1+0,66	13,7	18,3	44	133

Узагальнюючим показником ефективності поєднання величини овець і рівня вовнової продуктивності вважається коефіцієнт вовновості – продукція чистого волокна на 1 кг живої маси тварин (табл.2). Найвищий показник за цією ознакою мали австралійські мериноси (84,5 г), особливо барани -плідники стада "Хеддон Ріг" – 99,6 г. У асканійських тонкорунних овець коефіцієнт вовновості був найнижчим – 61,9 г, що на 22,6 г (26,7%/) менше ніж в австралійських мериносів. Барани таврійського типу мають в середньому 75,1 г чистої вовни на 1 кг живої маси. Перевищення порівняно з асканійською породою складає 13,2 г, в тому числі за рахунок

схрещування – $0,5/61,9 + 84,5 \text{ г} - 61,9 \text{ г} = 11,3 \text{ г}$, або 85,6% і селекції – $75,1 \text{ г} - 0,5/61,9 + 84,5 \text{ г} = 1,9 \text{ г}$, або 14,4%. Чисто селекційні можливості поліпшення коефіцієнта вовновості баранів таврійського типу не використанні в повній мірі, тому що при відборі в багатьох випадках віддавали перевагу величині тварин як одній з визначальних породних ознак асканійських тонкорунних овець. Але значення селекції цим не обмежується, оскільки підвищення коефіцієнта вовновості досягнуто шляхом тривалої племінної роботи, а не в результаті механізму схрещування. Про це свідчить відсутність рангової кореляції $+ 0,200 \pm 0,693$ між величиною середніх показників коефіцієнта вовновості і підвищення кровності за австралійським мериносом.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- 1.Гребень Л.К. Методы племенной работы по совершенствованию асканийской породы овец /Материалы и рекомендации Всесоюзной конференции по улучшению племенного дела в животноводстве. – М.:Колос, 1966. – С.329-337.
- 2.Даниленко Г.К., Болотова Т.Г. Результаты використання австралійських баранів на вівцях асканійської тонкорунної породи // Вівчарство. Респ.міжвід. темат.наук.збірник. – К.: Урожай, 1991. – Вип.26.- С.6-10.
- 3.Иванов М.Ф. Методика селекционной работы с мериносами типа рамбулье / Полное собрание сочинений. Том второй. –М.: Колос, 1963. – С.726-738.
- 4.Котляров И.Т. Использование генетического потенциала австралійських мериносов /Использование генофонда сельськохозяйственных животных. -М.:Агропромиздат, 1984.- С.221-228
- 5.Летучев К.П. Асканійська порода овець. –К.:Урожай, 1991. –176 с.
- 6.Мороз В.А. Мериносы Австралии. –М.:Колос, 1992. –368 с.
- 7.Покатилова Г.А. Эффективность использования австралійських мериносов в тонкорунном овцеводстве //Достижения сельськохозяйственной науки и практики . Серия 2. –1983. -№2. –С.17-28
- 8.Штомпель М.В., Богданова Н.В., Левінський В.А., Плотнікова З.Т. Продуктивність баранів-плідників таврійського внутріпородного типу асканійських тонкорунних овець племзаводу “Червоний чабан” //Наукововиробничий бюллетень “Селекція”, число друге. –К.:НВО Україна, 1995. – с.205-208
9. Штомпель М.В., Богданова Н.В. – Живая масса и коэффициент шерстности баранов-племенников асканийской тонкорунной породы традиционной селекции, таврийского внутріпородного типа.